

Lunds Universitet

Sociologiska institutionen

Ungdomars attityd till cannabis

En intervjustudie av ungdomar som testat cannabis

Författare: Caroline Löfgren

Kandidatuppsats: SOCK01, 15 Hp

Vårtermin 2014

Handledare: Agneta Mallén och David Wästerfors

Abstrakt

Författare: Caroline Löfgren

Titel: Ungdomars attityd till cannabis – en intervjustudie av ungdomar som testat cannabis

Kandidatuppsats: SOCK01, 15 Hp

Handledare: Agneta Mallén och David Wästerfors

Sociologiska institutionen vårterminen 2013

Denna uppsats presenterar en intervjustudie kring ungdomar som testat cannabis och deras attityder gällande drogen. Intervjustudien har som syfte att utreda vilken attityd ungdomar har till cannabis och hur denna attityd har skapats och etablerats. Det empiriska materialet i studien är semistrukturerade intervjuer med fem ungdomar i åldrarna 16-20 år. Intervjuerna innehåller ett flertal argument som var genomgående hos intervjupersonerna. Bland annat framkommer inställningen att ”cannabis inte är en drog” att ”alla röker cannabis”, att ”cannabis är en lösning på många problem” samt att ”man dör inte av att röka cannabis”. Orsaken till varför många ungdomar börjar bruka cannabis kan hänvisas till nyfikenhet. Varför ungdomarna fortsätter tycks bero på deras inställning till bruket. Intervjumaterialet är analyserat utifrån begreppen neutraliseringstekniker, *accounts* och interaktionsritualer. Teorier om social konstruktion som beskriver hur en attityd etableras i samspel mellan individer och i relation till samhället har även använts i analysen. Människor är sociala och då vissa drogvänliga argument och föreställningar figurerar i samhället formar det sannolikt deras attityder.

Nyckelord: cannabis, ungdomar, attityd, neutraliseringstekniker, *accounts*

Innehållsförteckning

1. Inledning	5
1.1 Syfte och frågeställning.....	6
1.2 Avgränsning.....	6
2. Tidigare forskning	6
2.1 Bakgrund – vad är cannabis?.....	6
2.2 Cannabisanvändande	7
2.3 Nyfikenhet	7
2.4 Attityder.....	9
2.4.1 Samhällets attityd till cannabis	9
2.4.2 Ungdomars attityd till cannabis.....	10
3. Teori	10
3.1 Sociala konstruktioner	10
3.2 Interaktionsritual.....	11
3.3 Accounts	12
3.4 Neutraliseringstekniker.....	13
4. Metod	14
4.1 Kvalitativ metod	14
4.2 Urval	14
4.2.1 Presentation av intervjupersonerna.....	15
4.3 Intervjuer.....	15
4.4 Etiska överväganden.....	16

4.5 Bearbetning av materialet	17
5. Resultat och analys	17
5.1. Vilken attityd har ungdomar till cannabis?.....	18
5.1.1 ”Cannabis är ingen drog”	18
5.1.2 ”Alla röker cannabis”	20
5.1.3 ”Cannabis är en lösning på många problem”	22
5.1.4 ”Man dör inte av att röka cannabis”	24
5.2 Hur har attityden skapats?	25
5.2.1 Attityd som social konstruktion.....	25
5.2.2 Massmedia och legalisering.....	27
6. Sammanfattning och diskussion	27
7. Referenslista	29
8. Bilagor.....	30
8.1 Intervjuguide	31

1. Inledning

Efter att ha jobbat med behandlingsarbete för ungdomar började jag formulera flera frågor kring cannabis och dess användande när jag förstod vilket omfattande problem det var och hur utbredd drogen är i dagens samhälle. Cannabis är en drog som många ungdomar jag mötte anser naturlig och integrerad i vardagslivet. Min spontana tanke var ”hur har det kunnat bli så här?” och det är just detta jag försöker besvara i denna uppsats. Min upplevelse är att argumenten som talar för cannabis ter sig relativt starka och synen att det är någon ofarligt var återkommande. Hur har då denna attityd skapats och hur påverkar den dagens ungdomar? Det finns många myter som figurerar i samhället kring cannabis som kan tänkas påverka attityden till drogen; myterna blir argument som används i samspel mellan människor. Även massmedia har ett intresse för ämnet och debatten kring en eventuell legalisering skulle kunna vara ett exempel på en bidragande faktor till den förhållandevis positiva synen på cannabis. Samtidigt finns även motsatsen: omfattande informationsarbete mot droganvändning.

Tidigare forskning visar att cannabis är det vanligaste narkotiska preparatet och att det även till 96 procent är debutdrogen bland ungdomar.¹ Annan forskning pekar också på att det under de senaste åren skett en attitydförändring där ungdomar idag ser på droger på ett mer liberalt sätt än tidigare.² Detta skapar ett intresse för mig att utreda vilken attityd ungdomar egentligen har till cannabis och hur denna attityd har kunnat skapas.

Inom sociologin försöker man förstå och förklara människors handlande. Sociologin lägger vikt vid rättsliga, mediala, ekonomiska med flera faktorer i analysen där individen studeras i relation till samhället. I denna studie görs ett försök att placera ungdomars åsikter i ett samhällsperspektiv som mynnar ut i en analys av en attityd och dess sociala rekonstruktion. Att bruka och inneha cannabis är idag en olaglig handling i Sverige och därför blir detta en fråga som är av relevans även inom kriminologin. Droger och kriminalitet är något som går hand i hand och av intresse för både sociologin och kriminologin.

---

¹Lundqvist, Thomas (2008) Ungdomar och missbruk: Drogens kraft väger tyngre än argument om dess farlighet. *Psykologtidningen*, nr 3, s 5

² Nilsson, Jenny (2011) ”En undersökning om ungdomars attityder till cannabis – kan tullverkets och polismyndighetens ökning av antal cannabisbeslag kopplas till en attitydförändring mot narkotika bland ungdomar?” Kandidatuppsats rättssociologiska enheten, Lunds Universitet

1.1 Syfte och frågeställning

I denna uppsats vill jag ta reda på hur ungdomar som testat cannabis i åldern 16-20 år ser på cannabis, och hur denna attityd återskapas och sprids i samhället. Genom intervjuer ska jag spegla den bild som intervjupersonerna ger av sina tankar och upplevelser av drogen och sina funderingar kring dagens acceptans. Den centrala frågeställningen för denna uppsats blir därmed: Vilken attityd har ungdomar till cannabis och hur har denna attityd skapats?

1.2 Avgränsning

Jag har valt att avgränsa denna studie till ungdomars attityder till cannabis. Detta på grund av att tidigare forskning belyser att cannabisproblematiken och bruket till största del omfattas av unga personer.³ Ungdomarnas ålder har avgränsats till 16-20 år.

Jag har till största del valt att fokusera min litteratur på forskning som handlar om cannabisbruk och som inte tar upp andra droger och använder generella slutsatser kring ”droger”. Detta på grund av att det är just attityden till cannabis som är av intresse och att attityden till andra droger kan variera.

I resultatet har jag valt att lyfta upp de betydelser jag ansåg vara av största vikt för att besvara frågeställningen.

2. Tidigare forskning

2.1 Vad är cannabis?

Cannabis är en drog som förekommer i tre olika beredningar, nämligen marijuana, hasch och cannabisolja. I Sverige är den vanligaste sorten hasch som vanligtvis intas genom rökning men kan också ätas. Cannabis utvinns ur indisk hampa som är en buskliknande växt som växer vilt främst i Afrika, Asien och Sydamerika. Cannabis kan också odlas fram, vilket görs bland annat i Sverige. Totalt innehåller cannabis över 420 kemiska substanser varav 70 av dessa är cannabinoider som alla påverkar vårt psyke. En av dessa är THC (tetrahydrocannabinoid) som också är den substans som ofta mäts för att ta reda på kroppens lagring av cannabis vid ett speciellt tillfälle. Cannabis lagras längre i kroppens fettvävnader och utsöndringsprocessen kan ta upp till fyra veckor innan substanserna är ute ur kroppen, om individen rökt vid ett tillfälle. Cannabis och dess utsöndringsämnen är rusgivande och har

---

³ Petrell, Blomqvist, Lundqvist (2005)

långvariga effekter. Ju oftare individen röker desto mer lagras i kroppen och desto längre tid tar utsöndringsprocessen. Cannabis kan ge individen två olika sorters rus: akut rus och kroniskt rus. Det akuta ruset inträder redan ett par minuter efter röktilfallet och karaktäriseras av svettningar, skakningar, yrsel, röda ögon med mera för att sedan övergå till att präglas av psykologiska fenomen där individen lätt snurrar runt i orealistiska, upprymda och osammanhängande tankar. Det kroniska ruset inträder efter ett par timmar och kännetecknas av passivitet och nedsatt tankeförmåga. Beroende på mängden cannabis, mellanrummet mellan röktilfällena och hur länge missbruket pågått varierar detta rus från person till person.⁴

2.2 Cannabisanvändande

Centralförbundet för alkohol och narkotika konstaterar att cannabis är det absolut vanligaste preparatet och den vanligaste debutdrogen. Det konstateras också att 70 procent debuterar innan 17 års ålder. CAN publicerar siffror som säger att cannabisanvändningen i Sverige är låg i relation till andra EU-länder.⁵

Brottsförebyggande rådet konstaterar i likhet med CAN att cannabis är det vanligaste preparatet enligt BRÅ och utgör 41 procent av droganvändningen i Sverige. Enligt statistik från år 2009 har drogens användning fördubblats mellan år 1999 och år 2009. Narkotikastatistikens siffror behöver emellertid inte visa på ett ökat bruk utan kan snarare vara ett resultat av polisens framgångsrika arbete och ökade insatser mot cannabisbruk. Samtidigt anses problematiken vara störst i storstäder men narkotikalagföringen har ökat i hela landet. Dock kan man inte veta exakt hur omfattande droganvändandet är eftersom statistiken grundar sig på antalet lagförda brott.⁶

2.3 Nyfikenhet

Tidigare studier som haft som syfte att undersöka den bakomliggande orsaken till varför någon börjar använda droger visar att nyfikenhet är en viktig anledning till starten av narkotikaanvändning. Begreppet nyfikenhet kan analyseras i olika perspektiv beroende på i

---

⁴ Lundqvist, Thomas & Ericsson, Dan (1988) *Vägen ut ur haschmissbruket*. Lund, Studentlitteratur, s. 13-15

⁵ Lundqvist (2008), s. 5

⁶ Lindström, Charlotta (2010) BRÅ *Narkotikalagföringarna fördubblade på tio år*. Artikel publicerad 2010-10-29 (hämtad 2013-05-13)

vilket stadium i sitt droganvändande man befinner sig. Racz (2008) beskriver nyfikenhet i tre olika stadier inom bruket för droger, nämligen nyfikenhet som en anledning till att *börja* använda droger, nyfikenhet som en anledning till att *övergå* till en annan drog samt nyfikenhet för att *ändra användningsmetoden* för att tillföra kroppen droger. När det används i samband med att förklara det första tillfället då en person testat droger ges ofta nyfikenhet som en förklaring. Det behöver inte innebära enbart en nyfikenhet gällande att testa droger utan kanske också en nyfikenhet inför något mer effektivt än vad man tidigare upplevt. Studien kring nyfikenhet beskriver också hur begreppet nyfikenhet kan användas i kombination med *accounts* gällande ursäkter och rättfärdigande som jag snart återkommer till. Som exempel beskrivs i Raczs studie att personens flickvän varit nyfiken på hur pojkvännen skulle reagera på att testa droger. Här beskrivs alltså både nyfikenhet som ”riktas” till flickvännen samtidigt som detta används som en ursäkt för personen att testa. Vidare utvecklas begreppet till en process som syftar till att förändra något för att nyfikenheten ska kunna vidmakthållas. Om man har testat en drog och brukat denna under en period finns inte längre spänningen kvar och nyfikenheten för andra droger kan öppnas upp. Samma sak gäller när man till exempel övergår från att röka cannabis till att injicera heroin.⁷

Becker (1953) beskriver likt ovan hur processen utvecklas från att testa cannabis till att bli en cannabisanvändare. Anledningarna till varför någon väljer att testa första gången kan variera, nyfikenhet skulle kunna vara en anledning. Dock menar Becker att du inte blir en cannabisanvändare förrän du har gått igenom tre sociala stadier. För det första måste individen lära sig att röka drogen på rätt sätt, med hjälp av andra. Han eller hon måste sedan lära dig vilken effekt drogen har och koppla ihop denna känsla med användandet. Till sist måste individen lära sig att njuta av drogen såsom andra gör och känna tillfredsställelse med effekten. På detta sätt skapas en känsla och moral – grundad i en social grupp – som troligtvis inte var densamma som första gången personen testade.⁸

---

⁷ Racz, Jozsef (2008) The rule of the curiosity in interviews with drug users. *Qualitative social research*, Vol 9, No 2, Art 16

⁸ Becker, Howard S (1953) Becoming a Marihuana user. *The American Journal of Sociology*, Vol. 59, No. 3 (Nov.,1953), 235-242.

2.4 Attityder

2.4.1 Samhällets attityd till cannabis

En allmän uppfattning kring droger tycks vara att attityden grundar sig i den sociala och kulturella uppfattningen om drogens effekter.⁹ Tidigare forskning poängterar att samhället tycks ha en mer accepterad syn på droger som inte omedelbart förorsakar allvarliga symtom.¹⁰ Ofta jämförs cannabisrökning med tobak och alkohol som människor idag har en hög tolerans gentemot. Då cannabis har visat på en ganska mild berusningseffekt, inte har någon iakttagbar korttidseffekt och inte skapar kronisk sjuklighet eller relaterad dödlighet kan attityden ”cannabis är ofarligt” ha skapats. Detta till exempel genom att ungdomar väljer att ta fasta på dessa fakta utan att kritiskt granska andra effekter som drogen har. Under de senaste åren har dock forskningen kring cannabis vuxit och visar idag på effekter som framförallt är av social och psykologisk karaktär vilket gör att de synliga skadorna ofta glöms bort och att det är utifrån detta attityden till cannabisrökning skapats. Då forskning ofta har svårt att peka på synliga negativa effekter av cannabis lyfts istället de positiva aspekterna fram med drogen, bland annat att det till exempel skulle fungera som smärtlindring eller att det ”plockar fram” en människas positiva egenskaper. Tidigare forskning visar också att det tar ganska långt tid innan de kroniska effekterna av cannabis kan synas vilket också är en bidragande faktor till varför inte alla cannabisrökare är synliga för myndigheterna.¹¹

Sedan 1960-talet tycks cannabis ha etablerats framförallt i ungdomskulturen och anses vara mer vanligt förekommande hos yngre personer. Även om siffran för de som testat cannabis ter sig hög ska man komma ihåg att forskning visar att de som testat är betydligt fler än de som fortsatt in i ett cannabismissbruk. Detta skapar också en debatt om vad det egentligen är som cannabis medför och huruvida cannabis anses beroendeframkallande eller inte. I samhället idag kan vi se många olika bakgrunder hos människor, det vill säga personer med olika nationaliteter, ekonomiska förutsättningar, samhällsklasser, begåvning med mera som använder sig av cannabis. Det faktum att en ”helt vanlig människa” kan röka cannabis och kanske till och med ha en fungerande vardag enligt samhällets normer är något som förs in i den attityd vi skapar och sprider ut i samhället. Dessa exempel visar för många på att det går att leva ett normalt liv med cannabis (det vill säga ett liv som definieras som normalt) och de negativa effekterna blir inte synliga och får kanske en förmildrande nyansering.¹²

---

⁹ Petrell, Blomqvist, Lundqvist (2005)

¹⁰ Petrell, Blomqvist, Lundqvist (2005)

¹¹ Petrell, Blomqvist, Lundqvist (2005)

¹² Petrell, Blomqvist, Lundqvist (2005)

2.4.2 Ungdomars attityd till cannabis

I en tidigare kvantitativ studie redovisas resultat från en enkätundersökning som visar på att ungdomar under de senaste åren fått en mer liberal syn på droger. Man försöker påvisa att droger inte är farliga och jämför de med alkohol samtidigt som det beskrivs att chansen att åka fast är liten.¹³ Även om min intervjustudie inte syftar till att utreda huruvida det skett en attitydförändring eller inte, är det av värde att ta del av vilket resultat en kvantitativ studie har gett gällande ungdomars attityd till cannabis. I studien framkommer också att ungdomarna anser att massmedia och kändisars drogbruk skapar en bild av att droger är något ”fräckt”. Ungdomarna i studien beskrev också att en cannabis anses mindre farligt då de relaterar till kompisar som inte alls blivit påverkade på de sätt som officiella myndighetersversioner påstått.¹⁴

Studien visade att informanter som arbetar med ungdomar upplever en attitydförändring hos ungdomar, inte bara vad det gäller droger utan en mer allmän syn på saker som handlar om ett mindre ansvarstagande. Ett något radikalt exempel men som speglar kontentan av studiens slutsats var att det beskrivs att ungdomar idag anser det acceptabelt att inte komma i tid till skolan till exempel, vilket för några år sedan var mer tabubelagt. Även om denna moralism hos ungdomar inte kan användas som en tydlig faktor till droganvändningen är sammanhanget av intresse.¹⁵

3. Teori

3.1 Sociala konstruktioner

Då min frågeställning innehåller en reflektion över vad som skapat en attityd är det viktigt att klargöra begreppet ”skapas”. Ofta inom samhällsvetenskapen och sociologin talas det om hur någonting skapats och uppstått och det är då vanligt att definiera detta utifrån en social konstruktion. Socialkonstruktivism syftar på att samhället och synen på olika saker skapas och konstrueras i samspelet mellan människor. Teorin kring social konstruktion är alltså ett annat ord för den vardagskunskap som utformas i interaktion mellan människa och samhälle. För att detta ska kunna ske krävs att tre moment uppfylls; externalisering, objektivering och internalisering. Internaliseringen är början på skapandet av en social konstruktion. Detta sker genom att någon annan i sin subjektiva uppfattning är med om en händelse, vars tolkning

---

¹³ Nilsson (2011), s. 39-40

¹⁴ Nilsson (2011), s. 39-40

¹⁵ Nilsson (2011), s. 39-40

sedan sprids vidare och blir någon annans subjektiva uppfattning. Denna tolkning och känsla förs då vidare i samma skepnad och fler och fler personer tar den till sig. Detta innebär enkelt uttryckt att en förståelse mellan två människor skapas, även om denna går att missuppfatta. Därefter sker en primär socialisering. Detta är något som en individ genomgår under barndomen och blir genom detta en medlem i samhället. Den sekundära socialiseringen sker sedan för att föra in den redan socialiserade individen i nya sektorer av samhället. En person föds alltså in i en objektiv värld för att genom socialisering skapa en pågående ny uppfattning av världen. Varje person besitter en subjektiv och en objektiv uppfattning av världen och de båda är påverkningbara.¹⁶

3.2 Interaktionsritual

Ordet ”ritual” beskrivs i allmänt språkbruk som en formell ceremoni som genomgår en rad av stereotypa handlingar. När man pratar om interaktionsritualer i en vetenskaplig kontext menar man att det huvudsakliga i en ritual inte handlar om den formella ceremonin utan istället processen av intersubjektivitet och delade emotionella känslor kring en specifik händelse eller ett specifikt objekt.¹⁷ Från början grundar sig denna tanke i frågor som ”vad skapar social gemenskap, moraliska tankar och föreställningar om hur människor tänker och kommunicerar?” Interaktion och dess ritualer handlar om hur människor blir uppmärksammade på och intresserade av varandras känslor och handlingar. Dessa ritualer utgörs av en rad olika kombinerade ingredienser som resulterar i olika grader av intensitet.¹⁸

Randall Collins menar att en interaktionsritual består av fyra ingredienser.

- För det första krävs det att två eller fler personer är fysiskt närvarande på samma plats för att kunna påverka varandra.
- Det krävs också att dessa personer har något band mellan sig, det vill säga att det framgår vilka som ingår i gemenskapen och vilka som står utanför.
- Dessutom måste dessa personer fokusera sin uppmärksamhet på ett gemensamt objekt eller en aktivitet och förstå att alla uppmärksamhet riktas åt samma händelse.
- Tills sist måste det innebära att alla involverade personer delar samma känsla kring den gemensamma händelsen, för att en interaktionsritual ska kunna etableras.¹⁹

---

¹⁶ Berger L, Peter & Luckmann, Thomas (1998) *Kunskaps sociologi – hur individen uppfattar och formar sin sociala verklighet*. Falun, AiT

¹⁷ Collins, Randall (2005) *Interaction Ritual Chains*. New Jersey, Princeton University Press. s. 49

¹⁸ Collins (2005) s.47

¹⁹ Collins (2005) s.48

Ju mer människor fokuserar på vad andra gör och känner desto starkare och tydligare blir deras påverkan av varandra. Detta resulterar i ömsesidig uppmärksamhet som skapar gemensamma känslor av en delad erfarenhet.²⁰ Tre huvudsakliga punkter identifieras gällande rökning som interaktionsritual.

- Den första handlar om rökning som sker som avslappning och som skapar ett lugn där man kopplar bort press från arbete och det sociala livet.
- Den andra typen av rökning handlar om att själva rökningen (nikotinet) i sig själv ger njutning och tillför spänning.
- Den tredje typen av rökning sker som en ”elegant” ritual där man väljer de sociala tillställningar man röker på för att visa upp en viss status och där detta imponerar på andra och sorterar en i en hierarkisk ordning.²¹

3.3 Accounts

Jag kommer i analysen att använda mig av begreppet *accounts* för att skildra hur vissa ungdomar ursäktar och rättfärdigar sitt beteende. Accounts är något som används för att förklara ett oönskat beteende och kan ses som något som fyller luckan mellan handlingar och förväntningar. Det finns två olika typer av accounts: ursäkt (*excuse*) och rättfärdigande (*justification*). Dessa två uttryck ses som socialt accepterade när syftet är att neutralisera ett beteende eller dess konsekvenser som individen ställs inför och som kräver ett försvarande. Accounts är alltså ett förhandlingssätt mellan människa och omgivande samhälle. Någon som använder sig av accounts gör detta i en situation där personen i princip har gjort något oönskat, dåligt, fel eller på något sätt betett sig ovälkommet. Att *rättfärdiga* någonting handlar om att ta på sig ansvaret för handlingen men att reducera allvarlighetsgraden i utförandet. Exempelvis skulle en soldat kunna ta på sig ansvaret för att ha dödat en annan man, men förklara utförandet genom att påpeka att personen i fråga var medlem i fiendens armé och förtjänade sitt öde. Att *ursäkta* sig däremot handlar om att erkänna det felaktiga i handlingen för att sedan förneka det fulla ansvaret. För att återgå till exemplet med soldaten skulle soldaten här erkänna att han dödat någon och att denna handling är fel, men ursäkta sig genom att säga att han var ”under order” och kan därför inte ta på sig ansvaret för handlingen.²²

---

²⁰ Collins (2005) s.48

²¹ Collins (2005) s. 306

²² Scott B. Marvin & Lyman M. Stanford (1968) Accounts. *American Sociological Review*, Vol 33, No 1

3.4 Neutraliseringstekniker

Teorin kring neutraliseringsteknikerna kan likt begreppet accounts vara av värde i analysen för att beskriva hur ungdomar gör för att förklara cannabisbruk utifrån syftet att minimera drogens negativa effekter. Neutraliseringsteknikerna kan ses som en kategori inom kontroll- och tillfällesstrukturteori. Det finns fem huvudsakliga neutraliseringstekniker som kommer beskrivas nedan och som alla syftar till att neutralisera en olaglig handling. Detta är ett sätt att förklara sig och att moraliskt och etiskt ”plocka bort” moraliska spärrar. Normalt sett handlar en individ utefter förbestämda normer och lagar som av olika anledningar glöms bort vid det tillfälle då ett brott begås.²³ De fem tekniker som anses ingå i teorin är:

1. Förnekandet av ansvaret över den brottsliga handlingen.
2. Förnekandet av att den eventuella skada som uppkommit har förorsakats av den brottsliga handlingen.
3. Förnekandet av att det finns något offer för handlingen.
4. Fördomandet av fördömnarna.
5. Åberopandet av andra högre lojaliteter än lagen och samhällets övergripande moral.²⁴

Neutraliseringsteknikerna kan på många sätt likna accounts då båda begreppen syftar till att neutralisera och rättfärdiga ett felaktigt beteende. Varför jag valt att ta med båda begreppen beror på att jag ser en skillnad gällande rättfärdigandet av en specifik handling och rättfärdigandet av ett allmänt beteende. Neutraliseringsteknikerna används enklast genom att välja en teknik som förklarar en specifik händelse eller handling. Vid en annan felaktig handling kan en annan teknik användas som förklaringsmetod. Accounts, däremot, kan användas för att ursäkta eller rättfärdiga ett beteende som pågått under en längre tid, vilket kan illustreras med ovan nämnda exempel gällande soldaters förklaring av dödande. Relaterat till cannabisrökning använder intervjupersonerna ursäkter och rättfärdigande som både kan kopplas till en specifik händelse, till exempel ett röktillfälle, och ursäkter och rättfärdigande som kan kopplas till ett mer varaktigt och kontinuerligt beteende, till exempel ett missbruk.

---

²³ Sarnecki, Jerzy (2009) *Introduktion till kriminologi*. Lund, Studentlitteratur AB. s. 240-242

²⁴ Sarnecki (2009) s. 240-242. Sykes M, Gresham & Matzas, David (1957) *Techniques of neutralization: a theory of delinquency*. American Sociological Review. Vol.22, No 6, Dec 1957

4. Metod

4.1 Kvalitativ metod

Kvalitativ forskning lägger ofta fokus på ett mindre antal forskningspersoner och granskar dessa mer genomgripande istället för att analysera data från en stor mängd personer. I min studie innebär detta att jag gör intervjuer för att försöka förstå ungdomars attityder till cannabis och hur denna har skapats i de enskilda fallen istället för att försöka nå en generaliserbar förståelse.²⁵

Ett annat kännetecken för kvalitativ forskning handlar om förmågan att se till egenskaper kring erfarenheter, det vill säga den enskilda upplevelsen ur ett detaljerat perspektiv. Genom intervjuer förmedlas känslan som intervjupersonerna delger kring sina tankar och erfarenheter av cannabis. Därefter kan man sätta ihop olika fenomen till en process och skapa sig en förståelse kring hur saker och ting hänger ihop och bildar en mening, till exempel hur attityden till cannabis har skapats hos ungdomar. Genom att försöka förstå hur min intervjuperson känner och tänker kring cannabis och dess användande kan jag alltså få inblick i varför detta blivit ett så utbredd samhällsproblem bland ungdomar.²⁶

Det är viktigt att känna till kritiken kring kvalitativ forskning som ofta handlar om att forskaren kan vara subjektiv. Det är värt att ifrågasätta i vilken utsträckning en forskare kan presentera fakta objektivt. Forskaren är ett subjekt precis som dem hon/han studerar och inverkar på intervjupersonen. Mitt mål är att lyfta fram subjektiviteten hos de intervjupersoner jag möter. Kvalitativ forskning kan ses som en presentation av fakta ur aktörens perspektiv.²⁷

4.2 Urval

Jag har genom ett strategiskt urval intervjuat fem ungdomar som alla testat cannabis. Ett strategiskt urval kan innebära att forskaren använder sig av en nyckelperson, en så kallad ”gate-keeper”. Detta är en person som kan hjälpa forskaren att komma i kontakt med rätt intervjupersoner.²⁸ I mitt fall var min nyckelperson en kollega till mig som arbetar med

---

²⁵ Gubrium, Jaber F & Holstein, James A (1997) *The new language of qualitative method*. New York, Oxford University Press, s.11

²⁶ Gubrium, Holstein (1997) s.11-12

²⁷ Gubrium, Holstein (1997) s. 12-14. Löfgren, Caroline (2013) opublicerad examinationsuppgift – metod. Lunds Universitet

²⁸ Trost, Jan (2010) *Kvalitativa intervjuer*. Lund, Studentlitteratur AB. s. 139-140

ungdomar med varierad problematik i form av ett professionellt kontaktmanskap. Personen ifråga kunde slussa ungdomar av intresse för min studie vidare till mig.

Jag har intervjuat fem ungdomar i åldrarna 16-20 år, tre killar och två tjejer. Alla personer har använt cannabis mer eller mindre kontinuerligt i olika omfattningar. Några av dem är idag helt drogfria medan andra fortfarande har ett aktivt cannabismissbruk.

4.3 Intervjuer

Intervjuerna valde jag att genomföra till viss del i förhandsstrukturerade form, men samtidigt ge plats åt spontana frågor och en olåst dialog. Detta därför att jag ville att intervjun till stor del skulle likna ett samtal med öppna frågor och en chans för mig som forskare att ställa följdfrågor eller be min intervjuperson att utveckla sitt svar. Med en hög grad av förhandsformalisering riskerar man som forskare att bli ”blind”, det vill säga att man kan missa viktiga poänger eller att man missförstår vad intervjupersonen försöker säga. Med en hög grad av strukturering finns också en risk att intervjun blir mekanisk och att det som forskare är svårt att hålla uppmärksamheten rätt. Poängen med intervjun var att fånga intervjupersonens perspektiv på fenomenet och därför något som talar för en öppen struktur i intervjun, det vill säga att man ger sig chansen att ta tillvara på den flexibilitet, tema och kontext som uppstår under intervjun.²⁹

Jag valde att dela in min intervju i tre faser; inledning, huvudfas och avslutning.

Inledningen av intervjun karaktäriserades av en mindre formell form, som startas genom ett vardagligt tema. Detta följdes då av några frågor som var av mindre kontroversiell karaktär, till exempel bakgrundsfakta om intervjupersonen innan jag gick in på huvudämnet. Tanken är då att detta ska fungera lite som en uppvärmning och för att skapa en trevlig atmosfär för både mig som forskare och för intervjupersonen som ska kunna liknas till ett vanligt samtal.³⁰

Huvudfasen i intervjun handlar till stora delar av rundtursfrågor och kategorifrågor där jag som forskare använder mig av ett antal centrala frågor som jag ville få besvarat. Rundtursfrågor innebär några inledande frågor där forskaren kan använda sig av stickord och ett fåtal specificerade frågor. Tanken är att intervjupersonen ska få chans att berätta med egna ord. Kategorifrågorna innebär att forskaren använder sig av frågor som tar upp generella drag

---

²⁹ Ryen, Anne (2004) *Kvalitativ intervju – från vetenskapsteori till fältstudier*. Malmö, Liber AB, s.45

³⁰ Ryen (2004) s. 47-48

ur intervjutemat.³¹ Tanken med intervjun var snarare att intervjupersonen skulle delge sin åsikt kring fenomenet och för mig att hålla en låg profil – att vara en god lyssnare. Något som jag använde mig av i intervjun när samtalen började nå sitt slut var att upprepa eller sammanfatta och be intervjupersonen att utveckla något som tidigare kommit upp, dels för att vara säker på att man förstått intervjupersonen rätt men också för att visa att man lyssnat och tagit till sig av vad intervjupersonen sagt. Vad som hände då var att personen började tveka lite på sitt svar och ge mig exempel som klargjorde vissa aspekter.³²

Avslutningen av intervjun handlar mycket om att slutföra intervjun på ett positivt sätt. Till exempel kan man avsluta med en sammanfattning där intervjupersonen får en chans att tillägga eller förklara missförstånd. Därefter tackade jag för samarbetet och erbjöd intervjupersonen att sedan få läsa det transkriberade materialet och återigen påpeka anonymiteten.³³

För att jag skulle kunna ha så mycket fokus som möjligt på vad intervjupersonen berättade samt på att intervjun genomfördes på ett bra sätt använde jag en bandspelare istället för att göra anteckningar. Det finns både för- och nackdelar med detta. Anteckningar har en stor fördel då det inspelade materialet av någon teknisk anledning inte skulle fungera i efterhand. Däremot finns det en risk att det läggs för mycket fokus på just anteckningarna och att man därför blir mindre aktiv både som intervjuare och som lyssnare, vilket jag kan känna igen mig i. Jag valde därför också att fråga min intervjuperson om ett samtycke för inspelningen för att minska stressen av bandspelaren.^{34, 35}

4.4 Etiska överväganden

Under tiden jag har arbetat med mitt empiriska material har olika etiska dilemman uppkommit och jag har här valt att ta upp några som jag funderat över. Jag har valt att helt anonymisera mina intervjupersoner så att dessa inte går att identifiera. Det ämne jag valt att studera kan för många vara väldigt känsligt och kanske också tabubelagt. För den enskilda intervjupersonen kan det vara av största vikt att få vara anonym. Det kan även skapa en lugnare känsla och en tydligare ärlighet under intervjun då personen erbjuds att vara anonym. Något som går hand i hand med anonymitet är konfidentialitet. Konfidentialitet handlar inte bara om att ta bort

---

³¹ Ryen (2004) s. 49-50

³² Ryen (2004) s. 49-53

³³ Ryen (2004) s. 55

³⁴ Ryen (2004) s. 56

³⁵ Löfgren (2013)

möjligheten att identifiera intervjupersonerna och dess privatliv utan också att anonymisera tid, plats och rum. Jag frågade mina intervjupersoner efter ett så kallat informerat samtycke, det vill säga jag klargjorde för intervjupersonerna att de skulle bli föremål för min studie och hade därför rätt att få veta vad min studie handlar om och vilken information den kan tänkas bidra med. Dock måste man ha i åtanke att detta kan skapa en spänning hos intervjupersonen och skulle därmed kunna förvränga och manipulera sina svar.³⁶ Jag tror dock att detta inte behöver problematiseras ytterligare då intervjun var frivillig och intervjupersonerna fick klara direktiv om vad informationen skulle leda till och hur den kommer att hanteras.

4.5 Bearbetning av materialet

För att analysera mitt intervjumaterial genomförde jag ett antal steg som sedan mynnade ut i de argument som presenteras nedan. Det första steget som bör göras inledande vid analysen är att reducera datamängden, det vill säga gå från rådata till kategorier. Jag valde då att dela in mitt material och citat i likvärdiga enheter som representerade något gemensamt. Detta kunde till exempel vara ett påstående som återupprepades eller fördelar/nackdelar med cannabis. I denna process är början också tolkningsarbetet och materialet skapar enheter med meningar och påstående som kan representera en viktig del av resultatet. Dessa enheter blir sedan kategorier då flera med samma budskap slås ihop.³⁷ Dessa kategorier är det som bildar resultatet av intervjustudien vilket i mitt fall blev de argument som beskrivs nedan.

5. Resultat och analys

Nedan kommer jag att presentera de resultat som framkommit då jag analyserat intervjuerna. Jag märkte ganska snabbt under mina intervjuer att alla ungdomar besvarade mina frågor med en mer eller mindre liknande jargong och intog en försvarsställning för drogen och dess effekter. Många gånger märkte jag också att samma meningar lyftes fram av olika intervjupersoner och att detta blev argument för att förklara hur man tänker kring cannabisanvändandet. Jag har därför rubricerat resultatdelarna efter vanligt förekommande argument för att sedan teckna en teoretisk förståelse av hur dessa skapats. Vidare vill jag även ge vetenskapligt stöd till hur attityden som presenterats har skapats.

---

³⁶ Ryen (2004) s. 155-158

³⁷ Ryen (2004)

5.1. Vilken attityd har ungdomar till cannabis?

Följande argument lyfte ungdomarna upp under mina intervjuer: ”cannabis är ingen drog”, ”alla röker cannabis”, ”cannabis är en lösning på många problem” och ”man dör inte av att röka cannabis”. Argumenten kan ses som grundstenarna utifrån vilka ungdomarnas attityd till cannabis konstrueras.

5.1.1 ”Cannabis är ingen drog”

Redan innan jag började genomförandet av mina intervjuer och under den tidsperiod som jag läste in mig på ämnet cannabis insåg jag ganska snabbt att cannabisbruk lätt ”förskönas” och att det inte upplevs som en fara eller överhuvudtaget en drog. Detta var något som bekräftades när jag kom i kontakt med ungdomarna och ställde frågor kring hur de såg på cannabis och vilka associationer de fick av ordet cannabis. Jag frågade en av mina intervjupersoner vad han/hennes spontana syn på cannabis var och vad han/hon tänkte när på när ordet ”cannabis” nämns.

Asså jag ser det inte som en drog asså. Eller på sätt och vis, det är ju en drog men jag ser inte det som knark som typ kokain och sånt, förstår du. I och med att det kommer från naturen.

Faktum är att de flesta av intervjupersonerna var fullt medvetna om att cannabis är en drog men att intervjupersonerna valde att lyfta fram alla positiva egenskaper och effekter och i och med dessa skulle det vara svårare att kalla det för en drog. I en kontext där jag och intervjupersonen pratade om vilka konsekvenser cannabisrökandet kan få och hur livet påverkades pratade han/hon mycket om hur personer i omgivningen reagerade. Jag ställde frågan hur intervjupersonen upplevde andras syn på att han/hon brukade cannabis.

Alla ser det som knark... som ja, som knark du vet. Jag vet ju att det inte är så, men jag kan inte göra något åt vad andra tror.

Det fanns också en intervjuperson som hade lämnat sitt cannabisbruk bakom sig och som ställde sig lite mer kritiskt till cannabis än vad jag upplevt tidigare i mina intervjuer.

Intervjupersonen såg cannabis som en drog, men det var ändå något annat som var mindre farligt än andra droger.

Alltså det är en drog som du kan vara påverkad av hela tiden. Du kan ju inte ta kokain eller något sånt hela tiden... man kan inte leva normalt då. Men alltså med cannabis... jag kan ju ändå sitta här och ta en kaffe, asså jag kan vara lugn och sansad. Det är liksom en vardaglig drog.

Kanske är det faktum att cannabis inte ses som drog också en av anledningarna till varför denna positiva attityd till cannabis skapats hos ungdomar och varför användningen får fortsätta. Genom att legitimera användningen via påståendet att det inte är en drog som medför några negativa effekter har man också rättfärdigat handlingen att använda cannabis.

Jag har tidigare under teorikapitlet beskrivit begreppet accounts, något som jag här kommer använda för att förklara ungdomarnas syn på cannabis utifrån det påstående att cannabis inte skulle vara en drog. Accounts används för att förklara ett beteende eller en handling som ses som felaktig eller dålig.³⁸ Det förfaller i citatet ovan som att ungdomarna är medvetna om att cannabis är farligt och att det visst är en drog ur andras perspektiv, men detta är något som de inte väljer att lyfta upp. Då ungdomarna vet att de gör något som alla människor i samhället inte kan stå bakom har de alltså ett behov av att förklara sig med argument som rättfärdigar deras beteende. Accounts kan användas i två former. Den ena formen handlar om att rättfärdiga sitt beteende, vilket är mest relevant i studier om cannabisanvändning. För att exemplifiera detta utifrån intervjuerna och cannabismissbruk lyfts det fram i intervjuerna bland annat att man erkänner att man röker cannabis men förklarar och rättfärdigar sedan beteendet genom att säga att det inte är något farligt då cannabis inte är en drog. Även de andra argumenten som tagits upp i uppsatsen kan ses som rättfärdigande. Det är alltså ett sätt att försvara sin individuella handling gentemot samhället och den som ifrågasätter beteendet.³⁹ Däremot tror jag dessa rättfärdiganden framförallt används mot folk som ifrågasätter handlingen, vilket skulle kunna vara till exempel föräldrar. Det förfaller som att det inte finns något behov att rättfärdiga beteendet i den gemenskapskrets som ungdomar brukar cannabis inom, då alla intervjupersoner ställer sig likgiltiga inför de konsekvenser som drogen medför. Däremot tror jag att det ibland kan finnas ett behov att rättfärdiga handlingen inför sig själv, mycket på grund av att det faktiskt är en olaglig handling och att den unge vet att det anses vara ett felaktigt beteende i samhället i stort, hur accepterat det än är den specifika omgivningen och bekantskapskretsen den unge lever i. Genom att förklara och ”övertala” andra personer rättfärdigar du samtidigt beteendet för dig själv. Det förfaller sig också att många av de ungdomar som jag intervjuade är medvetna om de negativa aspekterna av cannabis men trots detta väljer att röka, men känslan av att göra fel kanske kvarstår. I detta fall skulle accounts eller då rättfärdigande även kunna användas inför sig själv som individ.

---

³⁸ Scott, Lyman , Stanford (1968)

³⁹ Scott, Lyman , Stanford (1968)

5.1.2 ”Alla röker cannabis”

För de ungdomar som jag intervjuade verkade det finnas ett behov av att påpeka hur vanligt förekommande cannabismissbruk är. Intervjupersonerna poängterar också att det är många olika typer av människor som använder sig av cannabis och inte bara personer som annars kan sättas in i en kategori som missbrukare, utefter normer och fördomar. Jag frågade i min intervju ungdomarna kring status och vilken typ av person det var som använde sig av cannabis.

Jag vet alla olika sorters människor som röker. Jag vet såna där som tror dom är gangsters och sånt, sen jag vet värsta stud och sånt som röker, sen jag vet dom mest tystlåtna som röker. Alltså jag vet typ alla som röker. Alla röker. Asså det kan vara vem som helst.

Under andra sammanhang i intervjuerna framkom också att intervjupersonerna inte missbrukar cannabis själv utan att detta är något som man gör tillsammans med kompisar. Kanske är det också därför som attityden att det är något som alla gör och det är också därför som det blir så accepterat skapas. Intervjupersonerna hävdade att detta är något som ”alla” gör, det är ett sätt att umgås.

Som tidigare nämnts ser jag en koppling mellan cannabisrökning och begreppet interaktionsritual. Ovan definierade jag begreppet där det viktiga utifrån en vetenskaplig kontext handlar om en process av intersubjektivitet och delade emotionella känslor kring en specifik händelse.⁴⁰ Det är också utifrån detta begrepp som det talas om vad som skapar en social gemenskap. Mina intervjupersoner beskriver att när de röker cannabis gör de alltid detta tillsammans med kompisar. De säger också att detta skapar en skön stämning. Jag kan alltså se alla de ingredienser som krävs för att en interaktionsritual ska kunna etableras hos cannabisrökarna och deras umgängeskrets. När jag frågade en av mina intervjupersoner varför han/hon rökte fick jag svaret att det till en början handlade om speciella tillfällen med specifika personer. Det övergick sedan till något som blev ”deras grej” och varje gång de träffades skedde samma sak och på samma sätt – de använde cannabis. Det blev också kännetecknet för denna sammansättning och människor och skapandet av deras ritual. Enligt teorin krävs det också att flera personer är närvarande på samma plats och påverkar varandra, vilket sker när man samlas ett gäng kompisar för att röka på. Mina intervjupersoner beskrev också att när de träffades rökte ”alla” på, det fanns alltså ett förutbestämt gäng som träffades i

---

⁴⁰ Collins (2005) s. 49

syfte att röka cannabis. Om det inte var detta man var ute efter fanns det andra kompisar som personen kunde träffa. I och med detta skapas ett band mellan dessa personer och cannabisrökningen. Dessutom riktas allas uppmärksamhet åt samma händelse, det vill säga cannabisrökningen. Detta talar också för att en interaktionsritual skapas i samband med rökandet av cannabis. Den sista ingrediensen för att kunna fullgöra interaktionsritualen är att alla personer delar samma emotionella känsla kring händelsen, det vill säga i detta fall effekten av cannabisrökningen. Även om cannabis påverkar alla personer olika under ruset så upplevs situationen och händelsen troligen som positiv i den gemenskap man ingår i och kring den specifika händelsen. Då min slutsats handlar om att ungdomarnas attityd till cannabis har skapats genom bruket blir interaktionsritualen en viktig komponent för att skapa en helhetsförståelse.⁴¹

Citatet ovan kan även kopplas till Collins diskussion om interaktionsritualer. Jag anser att alla Collins tre punkter – rökning som avslappning, rökning som njutning av tillförandet av nikotin samt rökning som ”elegant” ritual kan appliceras även på cannabis. Den första punkten som handlar om att skapa ett lugn och koppla bort stressmoment har tydligt beskrivits av intervjupersonerna som ett syfte att röka cannabis. Dessutom brukar intervjupersonerna cannabis för att få ett rus som innebär både njutning och spänning. Gällande den sista punkten tror jag att cannabis symboliserar något häftigt och tufft snarare än något elegant. Det ”tuffa” och det ”häftiga” fyller ändå samma funktion gällande status. Med detta sagt är det möjligt att konstatera en interaktionsritual skapas i cannabisrökning och att detta kan hjälpa oss att förstå hur attityden till cannabis skapats. De punkter som belystes gällande skapandet av en interaktionsritual hjälper till att bilda en positiv och god stämning kring drogen som för med sig många positiva egenskaper i form av bland annat grupptillhörighet och gemenskap. Jag känner igen denna beskrivning utifrån intervjuerna där några av ungdomarna berättar hur drogen är det centrala för att umgås. En ungdom berättar också att han/hon tror att om han/hon skulle sluta bruka cannabis hade dessa kompisar också försvunnit då de inte längre delar samma intresse och känsla.

---

⁴¹ Collins (2005) diskuterar tobaksrökning i sin studie

5.1.3 ”Cannabis är en lösning på många problem”

Många ungdomar som jag kom i kontakt med hade en romantiserad bild av cannabis. Det fanns en tendens att lyfta fram fördelarna med drogen och det gavs många exempel på hur cannabis kan användas i ett positivt syfte. Bland annat beskrevs hur drogen kan hjälpa folk med olika åkommor. Jag frågade en av intervjupersonerna på vilket sätt cannabis skulle kunna vara bra för en människa.

Asså... ja asså det finns ju... det kan hjälpa folk med anorexia, man får liksom, man blir riktigt sugen på mat alltså. Riktigt sugen på mat. Sen så blir man ju jävligt kreativ, jag blev i alla fall det... och sen... det finns ju hasch då som är bra för smärtlindring.

I en intervju diskuterades det omfattande användandet och att cannabisanvändningen upplevdes som allt vanligare. Vi kom in på ämnet om en eventuell legalisering och jag frågade intervjupersonen om han/hon hade tillåtit cannabis om denna fått bestämma. Han/hon menade att cannabis kunde vara en lösning på medicinska problem.

Ja, alltså jag tror på det i medicinskt bruk... jag tror att det kan hjälpa ADHD och sånt. Så jag tror att om jag hade legaliserat det så hade jag gjort det i medicinskt bruk och inte för allmänheten.

Av en annan intervjuperson lyftes de personliga fördelarna fram. Det vill säga att cannabis inte bara kunde hjälpa andra människor utan dessutom lyftes flexibiliteten fram som något positivt, det vill säga att man mår både bra av det samtidigt som det kan ersätta något annat.

Man mår bra, man blir lugn. Det är som en billig fylla. Man kan ju inte dricka på vardagarna så då röker man istället, som typ i skolan.

För en av ungdomarna sågs cannabis som en lösning i ett samhällsperspektiv där man menar att drogen skulle kunna skapa en bättre värld. Jag frågade vad som fick intervjupersonen att sluta och samtalet började då handla om myndigheternas uppfattning om drogen, det vill säga en negativ uppfattning om cannabis. Jag frågade då om intervjupersonen brydde sig om andras uppfattning kring cannabis.

Asså jag tycker det är synd... jag tror att världen hade blivit lite bättre. Faktiskt. Om man hade rökt lite då och då... alltså man mår faktiskt bra av det, så är det! Så jag tror ändå att folk hade mått bra av det.

Ett annat vanligt argument hos personer som befinner sig i ett cannabismissbruk brukar vara att personen mår bra av drogen och att det är anledningen till bruket. Forskning som

undersökte anledningar till varför ungdomar finner det tillfredställande att använda cannabis visar att ett stort antal personer som väljer att börja röka cannabis har ett underliggande dåligt psykisk mående och röker i hopp om att må bättre. Vanligtvis är det också det som händer, men det finns en kunskapsbrist kring de effekter som kommer efter ruset, det vill säga att individen då kommer må ännu sämre.⁴² Däremot tror jag att detta är något som ungdomarna inte är medvetna om något som därför fortfarande används som ett positivt argument.

Jag var riktigt deprimerad för några år sen... alltså riktigt deprimerad och mådde ändå bra av det alltså. Jag hade kunnat rekommendera det till någon med grov depression.

En av anledningarna till varför någon röker verkar alltså vara att individen mår dåligt och cannabis blir ett sätt att hantera känslor. I intervjuerna framkom också att det är ett sätt att ”trycka bort” sina känslor för stunden och för att komma bort från verkligheten. Syftet var att tänka på annat, vilket cannabis hjälper till med.

Av ovanstående citat kan utläsas att intervjupersonerna ser cannabis som en räddning och en lösning som kan få dem att må bättre psykisk, vilket är den syn som jag får uppfattningen av att mina intervjupersoner delger mig och personer i deras omgivning. Vad får då en person att testa cannabis för första gången? Ovan under tidigare forskning har jag beskrivit begreppet nyfikenhet utifrån Racz (2008) studie om nyfikenhet och heroinmissbruk. Studien innehåller tre perspektiv, jag kommer i analysen endast fokusera på en, det vill säga den nyfikenhet som är bidragande till att testa droger. I mina intervjuer märkte jag att det fanns en spänning och en ovisshet bakom drogen som skapade en nyfikenhet hos ungdomarna. Bland annat berättade en av intervjupersonerna att han bara var tvungen att testa för att se hur ”det som alla pratar om” kändes. Detta var något som var återkommande och tog uttryck på olika sätt genom olika ordval som alla speglade både spänning och nyfikenhet. Till exempel sa en intervjuperson att ”jag var ju tvungen att veta hur det var”. Nyfikenheten handlar alltså om vad drogen kan skapa. Vad blir effekterna, hur kommer jag uppleva ruset, kommer jag må bättre och så vidare. Dessa frågor har mina intervjupersoner lyft fram, hoppats att cannabis skulle vara lösningen och blivit nyfikna på att testa. Det faktum att det skulle vara farligt verkar sakna betydelse i relation till de eventuella positiva effekterna och nyfikenheten segrar. En av intervjupersonerna beskriver det enligt följande:

---

⁴² Lundqvist, Eriksson (1988)

Man måste ju testa. Det är som när du dricker... du måste ju göra någonting för första gången. Man har ju kört bil för första gången också, det vill man ju också testa.

5.1.4 ”Man dör inte av att röka cannabis”

Tidigare forskning visar att cannabis i sig själv inte är dödlig då drogen inte går att överdosera.⁴³ Det uppstår därför en debatt och en problematik kring cannabis farlighetsgrad. Jag upplevde att detta är något som ungdomarna för med sig ut i samhället och något som används flitigt som argument för att försvara cannabis. I intervjuerna formulerades en attityd där intervjupersonerna ifrågasatte farlighetsgraden med drogen då den inte leder till döden, även om de ibland kunde medge att den kan vara farlig på andra sätt. Återigen valde intervjupersonerna att göra jämförelser med andra droger när jag frågade huruvida cannabis vara farligt eller inte.

Det är ju inget som tar död på dig meddetsamma. Det är ju inte som heroin eller kokain... typ att man tar en lina och sen stannar hjärtat.

I en av intervjuerna pratar jag och den unge om att de negativa effekterna av cannabis kan ta långt tid att se därför kanske drogen anses som mindre farlig. Intervjupersonen gör jämförelser och resonerar fram och tillbaka innan det slutgiltiga argumentet blir legitimeras genom att få kunskapen bekräftad genom en kunnig person som anses ha hög kompetens i samhället, nämligen en läkare.

Fast en läkare skulle ju inte sitta och säga till mig att min kropp tar lika mycket stryk av cannabis som av kokain.

En annan ungdom inledde sin redogörelse med en övertygelse och en säkerhet kring det faktum att man inte dör av cannabis för att sedan övergå till en lite mer ambivalent syn. Jag upplevde att intervjupersonerna försökte ge mig känslan av att dem var väldigt kunniga på ämnet och försökte på något sätt förklara för mig hur det låg till.

Det är inte så att man får skador och sånt. Det tror inte jag på i alla fall, jag har aldrig hört om det. Ingen har ju någonsin dött av det... alltså någonsin! Asså jo kanske att någon har dött när dom har varit kickade och så... typ kört av vägen och sånt. Men aldrig av själva drogen.

---

⁴³ Drugsmart. (2012) *Cannabis – hasch och marijuana*. Hämtad 2013-05-22 från <<http://www.drugsmart.com/vuxna/ungas-fragor-om-alkohol-och-droger/fagor-om-cannabis>>

På samma sätt som tidigare intervjuperson var inne på att nackdelarna med cannabis kan ta tid att bli synliga bekräftar nästa intervjuperson detta tankesätt men menar ändå att användandet är relativt ofarligt när jag frågar hur en person påverkas av drogen.

Om du puffar varje dag i 20 år så tror jag att du kan bli lite seg... asså du blir nog lite så... asså korkad. Men om du röker typ en holk i veckan.. njee.. asså det gör ingenting tror jag. Det är lugnt då.

I och med att ungdomarna trycker mycket på det faktum att drogen i sig inte är dödlig, tolkar jag detta som att intervjupersonerna menar att det som sker innan döden, det vill säga de skador som cannabis medför är irrelevanta för bruket.

Som hjälpmedel för att analysera argumentet ”man dör inte av att röka cannabis” används neutraliseringstekniker som beskrivits tidigare i texten. Neutraliseringstekniker kan rättfärdiga en kriminell handling eller ett felaktigt beteende genom olika bortförklaringar.⁴⁴ Tidigare beskrev jag fem tekniker. För att analysera argumentet ”man dör inte av att röka cannabis” har jag valt att endast fokusera på neutraliseringstekniken *förnekande skada*. Med den skada som uppkommit på grund av beteendet syftar jag på den personliga skadan, det vill säga de negativa effekterna av cannabis på individen som ofta argumenteras bort av intervjupersonerna. Genom att ha inställningen att cannabis inte är farligt och att det därför inte gör någonting att bruka det har man också förnekat den eventuella skada som uppstår.

5.2 Hur har attityden skapats?

5.2.1 Attityd som social konstruktion

Då jag anser att ovanstående argument är den bakomliggande orsaken till ungdomars attityd till cannabis vill jag också utreda hur dessa argument uppkommit samt hur de kan kvarstå och spridas. I början av denna uppsats beskrev jag begreppet social konstruktion. Detta innebär att någonting skapas i interaktion mellan individer och i relation till samhället.⁴⁵ Det som skapats, till exempel en attityd blir en form av vardagskunskap som blir allmänt känt och accepterat. Detta sker bland annat genom en primär socialisering och en sekundär socialisering. Den primära socialiseringen innebär att en individ blir en del av samhället och hittar sin plats och

---

⁴⁴ Sarnecki (2009) s. 240-242

⁴⁵ Berger, Luckmann (1998)

sina värderingar. Den sekundära socialiseringen innebär att individen introduceras in i den befintliga värld och alla dess värderingar som redan finns men som ännu inte bekräftats. Till exempel då en människa föds in i världen och växer upp i en omgivning där cannabis är något accepterat påverkas individens syn på cannabis som från början var objektiv till en accepterad syn på cannabis i samspel med andra människor. Det vill säga att om en viss attityd skapats hos ungdomar är det lätt att denna attityd sprids och får leva kvar. Då grunden till ungdomarnas attityd gällande cannabis består i ovanstående argument bland annat att cannabis inte är något farligt utan snarare någonting som kan bota dina problem är det också denna syn som konstrueras för den individ som ännu har en objektiv syn på drogen. Attityder kan alltså skapas i en social konstruktion, vilket är en relation mellan individen och det omgivande samhälle där individens syn är beroende av samhällets syn och värderingar på olika fenomen. Det är dock viktigt att komma ihåg att både den objektiva och subjektiva världen är påverkingsbar. Som exempel berättade intervjupersonerna att röka cannabis skedde i en grupp där alla delade samma uppfattning kring cannabis och dess effekter. Tillsammans har dessa ungdomar i en social konstruktion skapat en attityd som romantiserat cannabis. Denna romantiserade bild av cannabis kan också vara den syn som intervjupersonerna sprider vidare ut i sitt omgivande samhälle med tanke på de erfarenheter de precis skaffat sig. Detta i sig kan därför påverka andra personer som fortfarande har en objektiv syn på drogen, till exempel en person utan några erfarenheter eller någon riktig kunskap om cannabis. När jag pratar med en av mina intervjupersoner i ett sammanhang som handlar om hur vanlig cannabis är beskriver han/hon hur någon kan påverkas och föras med av andras tankemönster.

Jag vet att jag sa till min mamma när jag var yngre att alla röker ju faktiskt (vanliga cigaretter)... och då sa hon alltid – ja, alla i DITT umgänge, men du har inte umgått med andra grupper för att se vad dom gör där. Så kanske det är... att när man ingår i en missbrukarvärld så tror man att alla personer i den lilla bubblan är hela världen. Men även nu när jag inte umgås med missbrukare så ser och hör man ju det hela tiden.

Med detta menar intervjupersonen att attityden kan framträda tydligare inom vissa kretsar, vilket är ett tecken på att attityder skapas i sociala konstruktioner. Attityden konstrueras socialt i samspel mellan de individer som ingår i den grupp där cannabis är vanligt förekommande. Den från början objektiva synen på cannabis i relationen till gruppen och samhället har blivit subjektiv och är därför möjlig att sprida vidare och delge fler påverkingsbara individer.

5.2.2 Massmedia och legalisering

Trots att det finns en vedertagen uppfattning om att massmedia kan inverka på ungdomars attityd till massmedia⁴⁶ visar de kvalitativa intervjustudierna som utgör grunden för denna studie visar inte empiriskt att massmedia skulle påverka cannabisbruk. Däremot framkom att framgångsrika personers droganvändande kunde vara relevant för hur individen själv resonerade kring missbruk. En av mina intervjupersoner lyfte fram Bob Marley som en inspirationskälla och menade på att Marleys drogmissbruk gjorde att intervjupersonen fick en positiv syn på droger och att detta kunde vara en anledning till att även intervjupersonen hade en positiv attityd till droger.

Några av intervjupersonerna exemplifierade och legitimerade cannabisbruket också genom att referera till andra länder där cannabis är laglig och mena att detta fungerade hur bra som helst. Argumentet blev då att det inte kan vara någon fara att bruka cannabis, för då hade det inte varit lagligt i andra länder heller.

6. Sammanfattning och diskussion

Intervjumaterialet i denna studie visar att det råder delade meningar om både attityden kring cannabis och dess effekter. Dock kan man säga att en ganska romantisk bild av drogen är vad majoriteten av intervjupersonerna lyfter fram. Även de ungdomar som beskriver faran med drogen och som ställer sig något mer kritisk använder sig av försvarande argument liknande dem som enbart tycker att drogen är positiv. Samtidigt återskapas en attityd som talar om att cannabis inte är något farligt, utan snarare en lösning på många av intervjupersonernas och samhällets problem. Det argumenteras också för att cannabis är en medicin och att det är något naturligt som alla använder sig av. Dessa argument legitimeras med hjälp av accounts och neutraliseringstekniker i form av ursäkter och rättfärdigande. Då ungdomars attityd till cannabis präglas av positiva aspekter är det av intresse att även besvara hur denna attityd kunnat skapas. Min slutsats i denna intervjustudie är att cannabisbruket i sig skapar ungdomarnas attityd till cannabis. De argument som används för att legitimera användandet är också de påstående som skapat attityden och som sedan förs vidare ungdomar emellan genom sociala konstruktioner. Orsaken till varför ungdomarna börja bruka cannabis beror till stora delar på nyfikenhet. Vad som får dem att fortsätta handlar om ovanstående positiva argument för drogen. Dessutom påverkas ungdomarna positivt av samhällsdebatten kring en eventuell

---

⁴⁶ Nilsson (2011)

legalisering av cannabis där de menar att det fungerar bra i andra länder. Kändisars positiva karriärer lyfts också fram för att påvisa att en individ även kan lyckas inom ett cannabisbruk. Detta tillsammans har skapat ungdomarnas attityd till cannabis.

Tidigare forskning tar upp en problematik gällande en ökad narkotikaanvändning i Sverige som presenterats av bland annat BRÅ (Bråttförebygganderådet)⁴⁷ och CAN (Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning)⁴⁸. Min upplevelse av cannabisbruk bland ungdomar var det som också formade uppsatsens frågeställning, det vill säga min inledande förvåning över hur vanligt förekommande cannabis var. Detta är något som kan bekymra mig och ställer mig därför frågan hur man ska komma underfund med denna problematik. Personligen anser jag det vara av stor vikt att ta ungdomarnas åsikter och reflektioner på allvar, det vill säga att verkligen utgå ifrån att detta är den syn som speglas ute i samhället och att lära sig att bemöta denna på ett sätt som kan tas emot av de unga som berörs. Många gånger har jag också hört argumentet att cannabis är något som förknippas med ungdomstiden och att de allra flesta faktiskt slutar med drogen och fortsätter leva ett drogfritt liv utefter samhällets alla normer. Jag anser inte att detta är en anledning att acceptera cannabisbruk i ungdomsåren och förlita sig på att det upphör. Kanske behöver vi ta tillvara på varje ungdoms berättelse och lära oss utav dessa situationer hur vi kan förstå fenomenet och därför också reducera farorna. Nästa fråga att ställa handlar om vem det är som bär ansvaret för att förmedla en annorlunda och nyanserad bild av drogen. Det är för mig ganska tydligt att det finns stora kunskapsbrister kring cannabis och dess effekter, både från ungdomarnas sida men också kring de personer som faktiskt jobbar med frågor som dessa, olika myndigheter till exempel. Att cannabis av många människor och av många samhällen inte klassas som en drog leder till en problematisk situation gällande till exempel debatt om legalisering, faror och effekter även om denna typ av fakta finns bevisad. Att sprida kunskap på ett sätt där de unga kan ta till sig, bemöta och reflektera tror jag underlättar för att minska och föra vidare de myter som idag figurerar i samhället kring cannabis.

---

⁴⁷ Lindström, BRÅ (2010)

⁴⁸ Lundqvist (2008)

7. Referenslista

Becker, Howard S (1953) Becoming a Marihuana user. *The American Journal of Sociology*, Vol. 59, No. 3 (Nov.,1953), 235-242.

Berger L, Peter & Luckmann, Thomas (1998) *Kunskapssociologi – hur individen uppfattar och formar sin sociala verklighet*. Falun, AiT

Collins, Randall (2005) *Interaction Ritual Chains*. New Jersey, Princeton University Press

Gubrium, Jaber F & Holstein, James A (1997) *The new language of qualitative method*. New York, Oxford University Press

Lindström, Charlotta (2010) BRÅ *Narkotikalagföringarna fördubblade på tio år*. Hämtad 2013-05-13

Lundqvist, Thomas & Ericsson, Dan (1988) *Vägen ut ur haschmissbruket*. Lund, Studentlitteratur

Lundqvist, Thomas (2008) Ungdomar och missbruk: Drogens kraft väger tyngre än argument om dess farlighet. *Psykologtidningen*, nr 3

Löfgren, Caroline (2013) opublicerad examinationsuppgift – metod. Lunds Universitet

Nilsson, Jenny (2011) ”En undersökning om ungdomars attityder till cannabis – kan tullverkets och polismyndighetens ökning av antal cannabisbeslag kopplas till en attitydförändring mot narkotika bland ungdomar?” Kandidatuppsats rättssociologiska enheten, Lunds Universitet

Petrell, Birgitta & Blomqvist, Jan & Lundqvist, Thomas (2005) *Ut ur dimman – en uppföljning av Maria Ungdoms cannabisprogram*. Stockholm, FoU-rapport 2005:19

Racz, Jozsef (2008) The rule of the curiosity in interviews with drug users. *Qualitative social research*, Vol 9, No 2, Art 16

Ryen, Anne (2004) *Kvalitativ intervju – från vetenskapsteori till fältstudier*. Malmö, Liber AB

Sarnecki, Jerzy (2009) *Introduktion till kriminologi*. Lund, Studentlitteratur AB

Scott B. Marvin & Lyman M. Stanford (1968) Accounts. *American Sociological Review*, Vol 33, No 1

Sykes M, Gresham & Matzas, David (1957) *Techniques of neutralization: a theory of delinquency*. *American Sociological Review*. Vol.22, No 6, Dec 1957

Trost, Jan (2010) *Kvalitativa intervjuer*. Lund, Studentlitteratur AB

Drugsmart. (2012) *Cannabis – hasch och marijuana*. Hämtad 2013-05-22 från
<<http://www.drugsmart.com/vuxna/ungas-fragor-om-alkohol-och-droger/fagor-om-cannabis>>

8. Bilagor

8.1 Intervjuguide

Bilaga 8.1

Intervjuguide, C-uppsats

Caroline Löfgren

Syfte: Vilken attityd har ungdomar till cannabis och hur har denna skapats?

Bakgrund:

Kan du berätta lite om dig själv?

- Kön
- Ålder
- Sysselsättning
- Boende
- Intresse
-
- Vad är din spontana syn på cannabis?
- Vad fick dig att testa cannabis första gången?
- Hur kändes det första gången du rökte cannabis? Nöjd/skam?
- Varför fortsatte du att röka cannabis efter att du testat?

- Anser du att cannabis är farligt?
Varför/Varför inte?
- Vad tycker du cannabis har för positiva effekter?
- Vad tycker du cannabis har för negativa effekter?
- Vad tror du är det värsta som kan hända om man fastnar i ett cannabisberoende?

- Röker många personer i din omgivning cannabis?
Vad tycker du om det?
- Hur påverkas ditt liv av att du röker/rökte cannabis?
- Vad vill/ville du uppnå med din cannabisrökning?
- Hur upplever du andra människors syn på att du röker cannabis?
- Håller du din cannabisrökning hemlig?
För vem? Varför/Varför inte?

- Vad fick dig att sluta/skulle kunna få dig att sluta röka cannabis?
- Bryr du dig om andras åsikter gällande cannabisrökning?

- Anser du att cannabisrökning symboliserar en viss status?
- Skulle du kunna "rekommendera" tex. en kompis att börja röka cannabis?

- Varför tror du att cannabis är så pass accepterat som det är i dagens samhälle?
- Blir du påverkad av debatter och liknande som figurerar i massmedia?
Tex. gällande legaliseringen av cannabis